

УДК 378.018.8:364.4-051]:364.4-053.6

DOI <https://doi.org/10.32782/humanitas/2022.2.2>

Наталія ЛЕВЧЕНКО

кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, вул. Садова, 2, м. Умань, Черкаська область, Україна, 20300

ORCID: 0000-0002-5479-1907

Scopus-Author ID: 57216785280

Бібліографічний опис статті: Левченко, Н. (2022). Підготовка майбутніх фахівців спеціальності «Соціальна робота» до молодіжної роботи. *Ввічливість. Humanitas*, 2, 14–23, doi: <https://doi.org/10.32782/humanitas/2022.2.2>

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «СОЦІАЛЬНА РОБОТА» ДО МОЛОДІЖНОЇ РОБОТИ

Статтю присвячено вивченню підготовки майбутніх соціальних працівників до молодіжної роботи в Україні. Мета статті – проаналізувати освітні програми підготовки майбутніх соціальних працівників до молодіжної роботи в закладах вищої освіти. У дослідженні використано такі методи, як: аналіз, порівняння та узагальнення наукових джерел із досліджуваної проблеми; порівняльний аналіз освітніх програм підготовки майбутніх соціальних працівників до молодіжної роботи.

У статті висвітлено діяльність закладів освіти, які готують фахівців із соціальної роботи; розкрито особливості вступу на відповідний рівень вищої освіти зі спеціальності «Соціальна робота»; наведено кількісні показники із системи ЄДБО про вступ у 2022 р. на спеціальність «Соціальна робота» та інформацію про освітні програми ЗВО, які надають такі освітні послуги; виокремлено освітні програми, які передбачають підготовку майбутніх соціальних працівників до молодіжної роботи. Проведено порівняльний аналіз редакцій різних років ОПП Соціальна робота (молодіжна робота) в Уманському державному педагогічному університеті імені Павла Тичини, зроблено висновок про зміни в цій освітній програмі за 4 роки підготовки фахівців.

Зауважено, що відповідно до ЄДБО та офіційних сайтів закладів підготовка соціальних працівників до молодіжної роботи здійснюється за ОР «магістр» в Уманському державному педагогічному університеті імені Павла Тичини; ОР «доктор філософії» – в Інституті проблем виховання Національної академії педагогічних наук України. У 2022 р. перший набір бакалаврів за освітньою програмою «Соціальна та молодіжна робота» проводитиме Національний технічний університет «Дніпровська політехніка».

Ключові слова: соціальний працівник, спеціальність 231 Соціальна робота, молодіжна робота, підготовка соціальних працівників у закладах вищої освіти, підготовка до молодіжної роботи.

Nataliia LEVCHENKO

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Associate Professor at the Department of Social Pedagogy and Social Work, Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University, 2 Sadova str., Uman, Cherkasy region, Ukraine, 20300

ORCID: 0000-0002-5479-1907

Scopus-Author ID: 57216785280

To cite this article: Levchenko, N. (2022). Pidhotovka maibutnikh fakhivtsiv spetsialnosti «Sotsialna robota» do molodizhnoi roboty [Training of future Social Workers for youth work]. *Vvichlyvist. Humanitas*, 2, 14–23, doi: <https://doi.org/10.32782/humanitas/2022.2.2>

TRAINING OF FUTURE SOCIAL WORKERS FOR YOUTH WORK

The article is devoted to the study of the preparation of future social workers for youth work in Ukraine. The article aims to analyze the educational programs of training future social workers for youth work in higher education institutions. The research used such methods as analysis, comparison and generalization of scientific sources on the researched problem; comparative analysis of educational programs for training future social workers for youth work.

The article mentions main educational institutions that train social workers; the peculiarities of admission to the appropriate level of higher education in the specialty of Social Work are covered; quantitative indicators from

the EDBO system for admission in 2022 to the specialty of Social Work, as well as the names of educational programs of educational institutions that provide such educational services; educational programs that include preparation of future social workers for youth work have been singled out. The publication presents a comparative analysis of the Social Work (youth work) educational program in 2018 and 2022 at Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University, similarities and differences between these programs were highlighted and summarized in the tables. Also, a conclusion was made on the development and changes over the 4-year period of this educational program.

It is concluded that in accordance with the EDBO and the official websites of the institution, the training of social workers for youth work is carried out in two institutions: at the master's degree level - Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University; at the Doctor of Philosophy level - Institute of Education Problems of the National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine; and from 2022 for the first time bachelors will be trained in the educational program "Social and Youth Work" National Technical University "Dnieper Polytechnic".

Key words: social worker, specialty 231 Social work, youth work, institution of higher education, preparation for youth work.

Вступ. Молодь як специфічна соціальна група є об'єктом особливої уваги сучасного суспільства, що підтверджено запровадженням різних програм для її розвитку в Україні та світі. Про затребуваність молодіжної роботи в нашому суспільстві свідчать програми підготовки молодіжних працівників, Державна цільова соціальна програма «Молодь України» та багато інших. В освітніх програмах «Соціальна робота» та «Освітні, педагогічні науки» різних спеціальностей ЗВО прослідковуються елементи молодіжної роботи, однак програма «Освітні, педагогічні науки» спрямована саме на роботу з учнівською молоддю в межах закладів освіти, а «Соціальна робота», на нашу думку, є ширшою і передбачає роботу з молоддю різних вікових та соціальних категорій. Підготовка майбутніх соціальних працівників саме до молодіжної роботи є важливим аспектом у підготовці таких фахівців усіх рівнів надання послуг – від територіального (громади) до державного.

Окремим аспектам професійної підготовки майбутніх працівників соціальної сфери присвячені дослідження Л. Міщик, у яких розкрито теоретико-методичні основи підготовки майбутніх фахівців у ЗВО; Р. Вайноли – особливості особистісного розвитку майбутнього соціального педагога під час професійної підготовки. Вітчизняні науковці досліджують такі важливі питання, як формування професійної готовності до взаємодії з девіантною молоддю (С. Толстоухова), особливості роботи з громадськими та молодіжними організаціями (О. Гудима, І. Мигович). В. Бех, М. Лукашевич, І. Пінчук вивчають роль соціальної роботи в становленні громадянського суспільства та соціальної держави.

Концепції змісту, організаційних форм і технологій навчання в закладах вищої освіти

досліджували С. Архангельський, В. Беспалько, А. Вербицький, С. Харченко; провідні ідеї, положення наукових досліджень, присвячених історії становлення та розвитку дитячого та молодіжного руху на території України – І. Андрухів, В. Головенько, Б. Савчук та ін.; теорію та методику організації діяльності сучасних громадських дитячих та молодіжних об'єднань – Л. Алієва, А. Волохов, Р. Литвак, Ю. Поліщук, І. Фрішман та ін.

Теоретико-методологічні засади соціальної роботи розробляють вітчизняні вчені В. Буяшенко, О. Карагодіна, Н. Коляда, В. Лютий, В. Полтавець, Т. Семигіна, Т. Сила, Л. Тюття, С. Шандрук, Т. Шаповалова, А. Ярошенко та ін.

Отже, у значній кількості праць розкрито важливі аспекти професійної підготовки працівника соціальної сфери в цілому і соціального працівника зокрема, проте досі не обґрунтовано теоретико-методичних основ підготовки майбутніх соціальних працівників до молодіжної роботи, що і визначає актуальність нашого дослідження.

Формулювання цілей статті. Мета цієї статті – проаналізувати освітні програми підготовки майбутніх соціальних працівників до молодіжної роботи в закладах вищої освіти.

Матеріали та методи дослідження. У дослідженні використано такі методи, як: аналіз, порівняння та узагальнення наукових джерел із досліджуваної проблеми; порівняльний аналіз освітніх програм підготовки майбутніх соціальних працівників до молодіжної роботи.

Фактичні наукові дослідження та аналіз проблем. Теоретичний аналіз стану вивчення підготовки мабутніх фахівців соціальної роботи до молодіжної роботи засвідчив різноаспектність його висвітлення. Зокрема, А. Кулікова в дослідженні «Підготовка соціальних працівників

до роботи з дітьми та молоддю у вищих навчальних закладах Швеції» визначила тенденції розвитку системи підготовки соціальних працівників; проаналізувала сучасний стан і тенденції розвитку соціальної роботи з дітьми та молоддю; на підставі порівняльного аналізу навчальних програм підготовки фахівців соціальної роботи з дітьми та молоддю різних рівнів виявила структуру й особливості організації теоретичного та практичного навчання соціальних працівників у Швеції; дослідила й охарактеризувала зміст, форми та провідні методи системи різнорівневої теоретичної та практичної підготовки соціальних працівників до роботи з дітьми та молоддю у ВНЗ Швеції [1].

О. Безпалько в роботі «Теорія і практика соціально-педагогічної роботи з дітьми та учнівською молоддю в територіальній громаді» обґрунтувала особливості територіальної громади як соціальної системи мезорівня соціального середовища та соціалізаційного простору життєдіяльності дітей та учнівської молоді; розкрила змістово-технологічні компоненти підготовки фахівців соціальної сфери до соціально-педагогічної роботи в територіальній громаді; удосконалила положення про соціально-педагогічну діяльність та соціально-педагогічну роботу як базові категорії соціальної педагогіки; розкрила специфіку та визначила критерії якості соціальних послуг для дітей і учнівської молоді, функції фахівців соціальної сфери, які проводять соціально-педагогічну роботу в територіальній громаді [2].

У дослідженні «Формування готовності майбутніх соціальних педагогів до роботи з громадськими дитячими та молодіжними організаціями» О. Лісовець проаналізував теоретико-методологічні основи формування готовності студентів – майбутніх соціальних педагогів до роботи з громадськими дитячими та молодіжними організаціями; визначив компоненти, критерії, показники та рівні готовності майбутніх соціальних педагогів до роботи з громадськими дитячими та молодіжними організаціями; представив систему формування готовності майбутніх соціальних педагогів до роботи з громадськими дитячими та молодіжними організаціями в структурі підготовки соціальних педагогів у вищому навчальному закладі [3].

О. Кравченко, вивчаючи досвід підготовки соціальних працівників у країнах Скандина-

вії, у праці «Професійна підготовка соціальних працівників: досвід Скандинавських країн» описала зміст професійної підготовки соціальних працівників у Скандинавських країнах та запропонувала загальні рекомендації для вітчизняної соціальної освіти; установила, що важливим аспектом вищої освіти Швеції, Нідерландів, Фінляндії є принцип «академічної свободи», який має 4 статуси: свобода університету у визначенні змісту навчальних планів та освітніх програм; свобода факультету у визначенні змісту дисциплін; свобода викладача у визначенні змісту свого курсу; свобода студента у виборі дисциплін і спеціалізації [4].

Отже, дослідники вивчали особливості підготовки майбутніх соціальних працівників у різних аспектах, проте теоретичний аналіз підготовки майбутніх фахівців соціальної роботи до молодіжної роботи в науковому доробку українських та зарубіжних авторів не розкрито.

Виклад основних матеріалів. Проаналізувавши в Єдиній державній електронній базі з питань освіти (ЄДБО) пропозиції закладів вищої освіти та їх структурних підрозділів щодо вступу в 2022 р. на освітні програми за спеціальністю «Соціальна робота», ми з'ясували, що підготовка майбутніх соціальних працівників здійснюється за всіма рівнями вищої освіти від початкового рівня (короткого циклу) до третього (освітньо-наукового) рівня та фахової передвищої освіти за освітньо-професійним ступенем молодшого бакалавра. Вимоги до вступу залежать від освітнього ступеня підготовки майбутніх соціальних працівників. Найпоширеніша назва освітніх програм – «Соціальна робота», інформацію про інші назви програм більш докладно представлено в таблиці 1.

Здійснивши скринінг освітньо-наукових програм третього освітньо-наукового ступеня «доктор філософії», ми з'ясували, що програми п'яти закладів (Запорізький національний університет, Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київський університет імені Бориса Грінченка, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, Інститут проблем виховання національної академії педагогічних наук України) пропонують вивчення вибіркового компонента, які близькі до актуальних питань молодіжної роботи, а саме: «Соціальна робота з молоддю», «Молодіжна політика в Україні та світі», «Науковий семінар

**Загальна інформація про вимоги до майбутньої підготовки соціальних працівників
у закладах освіти України**

Освітній ступінь підготовки майбутніх соціальних працівників	Вимоги до вступу	Кількість закладів вищої освіти, що надають освітні послуги за спеціальністю 231 Соціальна робота	Назва освітньої програми
1	2	3	4
фаховий молодший бакалавр	повна загальна середня освіта	11 закладів освіти	Соціальна робота; Соціальна педагогіка.
фаховий молодший бакалавр	базова загальна середня освіта	16 закладів освіти	Соціальна робота; Соціальна педагогіка.
фаховий молодший бакалавр	молодший спеціаліст	1 заклад освіти (Комунальний заклад «Уманський гуманітарно-педагогічний фаховий коледж ім. Т. Г. Шевченка Черкаської обласної ради»)	Соціальна робота
фаховий молодший бакалавр	кваліфікаційний робітник	1 заклад освіти (Комунальний заклад «Уманський гуманітарно-педагогічний фаховий коледж ім. Т. Г. Шевченка Черкаської обласної ради»)	Соціальна робота
молодший бакалавр	повна загальна середня освіта	1 заклад освіти (Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини)	Соціальна робота
бакалавр	повна загальна середня освіта	51 заклад освіти	Соціальна робота; Соціальна педагогіка; Соціальна робота та практична психологія, соціальна робота та соціальна педагогіка; Соціальна педагогіка, соціально-виховна робота; Соціальна робота та психологія; Соціальна робота. Соціальна педагогіка. Практична психологія; Соціальна робота. Управління соціальними проектами та волонтерство; Соціальна та молодіжна робота; Міжнародні соціальні проекти та волонтерська діяльність; Соціально-психологічна реабілітація; Соціальна робота (Соціально-психологічне консультування); Соціальна робота. Соціальна педагогіка та коучинг; Соціальна робота. Психосоціальна допомога та реабілітація.
бакалавр	молодший спеціаліст	25 закладів освіти	Соціальна робота; Соціальна педагогіка; Соціальна робота та практична психологія, соціальна робота та соціальна педагогіка; Соціальна педагогіка, соціально-виховна робота; Соціальна робота та психологія; Соціальна робота. Соціальна педагогіка. Практична психологія; Соціальна робота. Управління соціальними проектами та волонтерство; Соціальна та молодіжна робота; Соціальна робота (Соціально-психологічне консультування).

Продовження таблиці 1

1	2	3	4
бакалавр	фаховий молодший бакалавр	4 заклади освіти	Соціальна робота та психологія; Соціальна робота. Соціальна педагогіка. Практична психологія; Соціальна робота; Соціальна робота (Соціально-психологічне консультування).
магістр	бакалавр	35 закладів вищої освіти	Соціальна педагогіка; Соціальна робота. Психологія; Соціальна робота; Соціальна робота. Соціальна педагогіка. Практична психологія; Соціальна робота. Соціальна педагогіка; Соціальна робота та соціальна політика; Соціальна реабілітація; Соціально-психологічна реабілітація; Міжнародні соціальні проєкти та волонтерська діяльність; Соціальна робота. Управління соціальним закладом; Соціальна робота (Соціально-психологічна реабілітація).
магістр	магістр	2 заклади освіти	Соціальна робота. Соціальна педагогіка. Практична психологія; Соціальна робота; Соціальна робота. Соціальна педагогіка.
доктор філософії	магістр	10 закладів вищої освіти та 1 наукова установа	освітньо-наукові програми Соціальна робота; Соціальна робота з дітьми та молоддю.

«Соціальна робота з дітьми та молоддю», «Теоретико-практичні основи молодіжної роботи», «Соціальна молодіжна робота», «Нормативно-правова база досліджень у соціальній роботі з дітьми та молоддю», «Просоціальна поведінка дітей та молоді», «Дитячі та молодіжні громадські організації України як інститут виховання».

З усіх освітніх програм підготовки майбутніх соціальних працівників до молодіжної роботи в Україні можна виокремити тільки 3, що мають відповідну назву, зокрема, освітньо-професійну програму «Соціальна робота та молодіжна робота» освітнього ступеня «бакалавр» Національного технічного університету «Дніпровська політехніка»; освітньо-професійну програму «Соціальна робота (молодіжна робота)» освітнього ступеня «магістр» Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини; освітньо-наукову програму «Соціальна робота з дітьми та молоддю» Інституту проблем виховання Національної академії педагогічних наук України.

У системі ЄДБО освітньо-професійна програма «Соціальна робота та молодіжна робота»

заявлена вперше у 2022 р. (для вступу 2022) Національним технічним університетом «Дніпровська політехніка».

Освітньо-професійна програма «Соціальна робота (молодіжна робота)» в Уманському державному педагогічному університеті імені Павла Тичини започаткована у 2018 р. Кожного року цю програму обговорювали зі стейкхолдерами (зовнішнє та внутрішнє обговорення) та відповідно вдосконалювали. Ми проаналізували редакції програми 2018 р. та 2022 р. [7; 8], результати порівняльного аналізу подано в таблиці 2.

Насамперед редакції програми різняться загальними та фаховими компетентностями, тому що програма 2022 року укладена вже після того, як у 2019 р. Міністерством освіти і науки України було затверджено та введено в дію Стандарт вищої освіти другого (магістерського) рівня спеціальності 231 Соціальна робота, виконання якого дотримано закладом вищої освіти, а освітня програма 2018 р. була розроблена згідно з проєктом Стандарту вищої освіти відповідної спеціальності.

**Складові редакцій освітньо-професійної програми «Соціальна робота (молодіжна робота)»
в Уманському державному педагогічному університеті імені Павла Тичини**

Рубрики ОПП	ОПП 2018	ОПП 2022
1	2	3
Мета програми	Підготувати фахівців високого рівня, які володіють фундаментальними знаннями і практичними навичками з соціальної і молодіжної роботи та вміють їх застосовувати	Підготовка висококваліфікованих фахівців у галузі соціальної роботи, здатних розв'язувати складні спеціалізовані задачі та вирішувати практичні проблеми у професійній діяльності, зокрема і в молодіжній сфері, що передбачає володіння фундаментальними знаннями і практичними навичками з соціальної і молодіжної роботи, їх застосування, а також проведення досліджень та здійснення інновацій задля професійного саморозвитку, безперервної самоосвіти, а відтак перманентного підвищення власної конкурентоспроможності на сучасному ринку професійних послуг.
Орієнтація освітніх програм	Дослідницька лінія є науково орієнтована, викладацька лінія є практично орієнтована, інші лінії є практично орієнтовані	Освітньо-професійна програма зорієнтована на підготовку фахівців у галузі соціальної роботи відповідно до Міжнародного стандарту освіти і підготовки фахівців з соціальної роботи, рекомендованого Міжнародною федерацією соціальних працівників (IFSW) та Міжнародною асоціацією шкіл соціальної роботи (IASSW). Програма зорієнтована на академічну підготовку до реалізації науково-дослідної, управлінської та прикладної діяльності; на здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері професійної діяльності з соціальної роботи та молодіжної роботи (згідно з Національною стратегією державної молодіжної політики в Україні до 2030 року (Указ Президента України від 12 березня 2021 року № 94\2021), Концепцією Державної цільової соціальної програми «Молодь України» на 2021–2025 роки (розпорядження Кабінету Міністрів України від 23 грудня 2020 р. № 1669-р), орієнтує на подальшу фахову самоосвіту. Розгортання освітньої програми здійснюється на засадах компетентісного підходу в освіті
Основний фокус освітньої програми	Теоретико-практична підготовка з молодіжної роботи	Загальна вища освіта в галузі знань 23 Соціальна робота. Увага зосереджується на теоретико-практичній підготовці з молодіжної роботи, що уможливило подальшу зайнятість, програми та спеціалізації актуалізує систему професійної самоосвіти та кар'єрного зростання особистості. Програма дає змогу опанувати сучасні технології та процедури соціальної роботи з молоддю, а також оволодіти комплексом взаємопов'язаних завдань і заходів з реалізації державної політики в молодіжній сфері: підвищення рівня компетентностей молоді, зокрема громадянських, підвищення рівня культури волонтерства серед молоді, активізація залучення молоді до ухвалення рішень, підвищення рівня поінформованості молоді про інструменти участі, зміцнення соціальної згуртованості молоді.

Особливості програми	Студенти можуть робити акцент на питаннях молодіжної роботи	Програма реалізує підвищення рівня знань та навичок у галузі соціальної роботи, технологій молодіжної роботи, а також щодо ефективного розроблення та реалізації обґрунтованої молодіжної політики в Україні. Структура програми передбачає поєднання теорії і практики соціальної роботи та молодіжної роботи на підґрунті міждисциплінарного підходу, оволодіння інноваційними методами професійної діяльності. Безперервні зміни в соціальній, молодіжній політиці та галузі соціальної роботи вимагають постійної корекції навчальних планів і навчальних дисциплін, тому склад вибіркового дисциплін освітньої програми періодично оновлюється, що дозволяє враховувати тенденції соціального розвитку України, спеціальності 231 Соціальна робота.
Атестація	Випускний екзамен «Теорія і методика соціальної роботи» або публічний захист кваліфікаційної роботи	Публічний захист кваліфікаційної роботи

Основні відмінності, виявлені в редакціях програми 2018 р. та 2022 р. [7; 8], засвідчують, що програму постійно оновлюють та удосконалюють. Частина дисциплін, які у 2018 р. були вибірконими, у 2022 р. стали обов'язковими, зазнали змін фахові компетентності та програмні результати, які з кожним роком модернізували з урахуванням специфіки освітньої програми – молодіжна робота, робота з молоддю. У редакції програми 2022 р. порівняно з 2018 р. удокладнено мету, орієнтацію освітньої програми, основний фокус та особливості програми.

Однак, як свідчить проведений аналіз редакцій освітньої програми 2018 р. та 2022 р., [7; 8] традиційно незмінними є основний перелік ЗК, ФК, ПРН та обов'язкових освітніх компонентів, закладених розробниками програми на етапі започаткування (таблиця 3).

Редакції ОП 2018 р. та 2022 р. мають спільні риси: інтегральна компетентність, що відповідає Національній рамці кваліфікацій [5], проекту Стандарту вищої освіти (2018) та Стандарту (2019) [6] спеціальності 231 Соціальна робота другого (магістерського) рівня; частина загальних, фахових компетентностей та програмних результатів, які відповідають проекту та Стандарту вищої освіти цієї спеціальності; обов'язкові освітні компоненти спільні для всіх освітніх програм спеціальності 231 Соціальна робота другого (магістерського) рівня Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Зокрема, у програмі 2022 року додано фахові компетентності та програмні результати навчання (формування компетенцій посередництва, організації спілкування, впливу на подолання конфліктів, консультативної діяльності, надання допомоги вразливим категоріям дітей та молоді), а також у зв'язку з упровадженням «Єдиної інформаційної системи у соціальній сфері» введено освітній компонент «Цифровізація системи соціального захисту» [9]. Також до розділу ОПП «V. Форма атестації здобувачів вищої освіти» додано орієнтовну тематику кваліфікаційних робіт, що дозволяє простежити відповідність профілю освітньої програми, ФК, ПРН і тематики досліджень здобувачів. У зв'язку із внесеними змінами до Національного класифікатора ДК 003:2010 нової професії 2359.2 Фахівець з питань молоді (молодіжний працівник) у Розділі 4. Придатність випускників до працевлаштування та подальшого навчання додано цю професію; доповнено перелік 2 фаховими компетентностями відповідно до законодавчих норм та наказу Міністерства економіки №1179 від 20.06.20 «Про затвердження професійного стандарту «фахівець із соціальної роботи» та ін. [10].

Висновки та перспективи подальших досліджень.

Здійснивши теоретичний аналіз підготовки мабутьніх фахівців соціальної роботи до молодіжної роботи, дослідивши зміст та наповнення освітніх програм спеціальності

**Спільне в редакціях 2018 р. та 2022 р. освітньої програми «Соціальна робота (молодіжна робота)»
в Уманському державному педагогічному університеті імені Павла Тичини**

Рубрики ОПП	Зміст
Інтегральна компетентність	Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми в галузі соціальної роботи або під час навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.
<i>Загальні компетентності</i>	Здатність розробляти і управляти проєктами.
<i>Фахові компетентності</i>	Здатність професійно діагностувати, прогнозувати, проєктувати та моделювати соціальні ситуації. Здатність до впровадження методів і технологій інноваційного практикування та управління в системі соціальної роботи. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня, налагоджувати взаємодію державних, громадських і комерційних організацій на підґрунті соціального партнерства. Здатність до професійної рефлексії. Здатність виявляти ініціативу та підприємливість задля вирішення соціальних проблем через упровадження соціальних інновацій. Здатність виявляти професійну ідентичність та діяти згідно з цінностями соціальної роботи. Здатність до формування позитивного іміджу професії, її статусу в суспільстві. Уміння враховувати потреби та прагнення молодих людей.
Програмні результати навчання	Критично оцінювати результати наукових досліджень і різні джерела знань про практики соціальної роботи, формулювати висновки та рекомендації щодо їх упровадження. Застосовувати іноземні джерела при виконанні завдань науково-дослідної та прикладної діяльності, спілкуватися іноземною мовою усно та письмово. Показувати глибинне знання та системне розуміння теоретичних концепцій, як із галузі соціальної роботи, так і з інших галузей соціогуманітарних наук. Збирати та здійснювати кількісний і якісний аналіз емпіричних даних. Самостійно й автономно знаходити інформацію, необхідну для професійного зростання, опановувати її, засвоювати та продукувати нові знання, розвивати професійні навички та якості. Автономно приймати рішення в складних і непередбачуваних ситуаціях. Виконувати рефлексивні практики в контексті цінностей соціальної роботи, відповідальності, зокрема для запобігання професійного вигорання. Аналізувати соціальний та індивідуальний контекст проблем особи, сім'ї, соціальної групи, громади, формулювати мету і завдання соціальної роботи, планувати втручання в складних і непередбачуваних обставинах відповідно до цінностей соціальної роботи. Організувати спільну діяльність фахівців різних галузей і непрофесіоналів, здійснювати їх підготовку до виконання завдань соціальної роботи, ініціювати командування та координувати командну роботу. Оцінювати соціальні наслідки політики та індивідуальний контекст соціальної інклюзії та сталого розвитку суспільства, розробляти рекомендації стосовно вдосконалення нормативно-правового забезпечення соціальної роботи. Демонструвати ініціативу, самостійність, оригінальність, генерувати нові ідеї для розв'язання завдань професійної діяльності. Визначати методологію прикладного наукового дослідження. Розробляти критерії та показники ефективності професійної діяльності, застосовувати їх в оцінюванні виконаної роботи, пропонувати рекомендації щодо забезпечення якості соціальних послуг та управлінських рішень. Розробляти соціальні проєкти на високопрофесійному рівні. Самостійно будувати та підтримувати цілеспрямовані, професійні взаємини з широким колом людей, представниками різних спільнот і організацій, аргументувати, переконувати, вести конструктивні переговори, результативні бесіди, дискусії, толерантно ставитися до альтернативних думок. Демонструвати позитивні етичні принципи і стандарти соціальної роботи.
Обов'язкові освітні компоненти	Філософія та соціологія освіти. Академічна риторика. Цивільний захист та охорона праці в галузі. Ділова іноземна мова. Теорія і практика соціально-педагогічної комунікації. Менеджмент і маркетинг в організаціях соціальної сфери. Актуальні проблеми теорії та практики соціальної роботи. Сучасні технології соціальної роботи. Чинники успішного працевлаштування за фахом.
Вибіркові освітні компоненти	Молодіжна робота у сфері дозвілля та волонтерства. Організація та інфраструктура молодіжної роботи. Тренінгові технології в молодіжній роботі. Методика організації волонтерського руху. Методика молодіжної роботи в оздоровчих таборах. Менеджмент молодіжної роботи.

«Соціальна робота» у ЗВО України та їх структурних підрозділах, висновковуємо, що відповідно до ЄДБО та офіційних сайтів закладів підготовка соціальних працівників до моло-

діжної роботи здійснюється у двох закладах: ОР «магістр» – Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини; ОР «доктор філософії» – Інститут проблем вихо-

вання Національної академії педагогічних наук України. У 2022 р. вперше набір бакалаврів за освітньою програмою «Соціальна та молодіжна робота» здійснить Національний технічний університет «Дніпровська політехніка». Дослідження підтвердило, що освітня програма «Соціальна робота (молодіжна робота)» Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини функціонує з 2018 р. і впродовж 4 років удосконалюється та постійно модернізується. Освітньо-наукова програма «Соціальна робота з дітьми та молоддю» Інсти-

туту проблем виховання Національної академії наук України визнана та акредитована Національним агенством забезпечення якості освіти України.

Перспективним вважаємо теоретичний аналіз вибіркового компонентів освітньо-наукових програм спеціальності «Соціальна робота» третього (освітньо-наукового) рівня з метою виявлення рівня забезпечення ЗВО та науковими установами індивідуальної траєкторії аспірантів як однієї з ключових засад забезпечення якості вищої освіти.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Кулікова А. Є. Підготовка соціальних працівників до роботи з дітьми та молоддю у вищих навчальних закладах Швеції. Автореф. дис. канд. пед. наук : 13.00.05. Луган. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. Луганськ, 2009. 20 с.
2. Безпалько О. В. Теорія і практика соціально-педагогічної роботи з дітьми та учнівською молоддю в територіальній громаді. Автореф. дис. д-ра пед. наук : 13.00.05. Луган. нац. пед. ун-т ім. Т. Шевченка. Луганськ, 2007. 44 с.
3. Лісовець О. В. Формування готовності майбутніх соціальних педагогів до роботи з громадськими дитячими та молодіжними організаціями. Автореф. дис. канд. пед. наук : 13.00.05. Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова. Київ, 2008. 20 с.
4. Кравченко О. Професійна підготовка соціальних працівників: досвід Скандинавських країн. *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі України*. Луцьк, 2017. № 1(350). С. 150–158. URL: http://95.217.214.133/bitstream/123456789/13794/1/%d0%9a%d1%80%d0%b0%d0%b2%d1%87%d0%b5%d0%bd%d0%ba%d0%be_131-137.pdf (дата звернення: 10.03.2022)
5. Національна рамка кваліфікацій. URL : <https://mon.gov.ua/storage/app/media/nrk/2021/11.10/Zvit.pro.samosertyfikatsiyu.NRK-dodatok.1-10.11.pd> (дата звернення: 10.03.2022)
6. Стандарт вищої освіти спеціальності 231 Соціальна робота. URL : <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverzeni%20standarty/2019/05/06/231-sotsialna-robota-magistr.pdf> (дата звернення: 10.03.2022)
7. Освітньо-професійна програма «Соціальна робота (молодіжна робота)» Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини, 2018. URL : <https://fspu.udpu.edu.ua/> (дата звернення: 10.03.2022)
8. Освітньо-професійна програма «Соціальна робота (молодіжна робота)» Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини, 2022. URL : <https://fspu.udpu.edu.ua> (дата звернення: 10.03.2022)
9. Результати обговорення проєкту ОПП Соціальна робота (2021). URL : <https://fspu.udpu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/> (дата звернення: 10.03.2022)
10. Результати обговорення проєкту ОПП Соціальна робота (Молодіжна робота), другого (магістерського) рівня вищої освіти. Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, 2022. 4 с.

REFERENCES:

1. Kulikova A. Ye. Pidhotovka sotsialnykh pratsivnykiv do roboty z ditmy ta moloddiu u vyshchyykh navchalnykh zakladakh Shvetsii [Training of social workers to work with children and youth in Swedish higher education institutions]. Avtoref. dys. kand. ped. nauk : 13.00.05. Luhan. nats. un-t im. T. Shevchenka. Luhansk, 2009. 20 s. [in Ukrainian].
2. Bezpalko O. V. Teoriia i praktyka sotsialno-pedahohichnoi roboty z ditmy ta uchnivskoiu moloddiu v terytorialnii hromadi [Theory and practice of socio-pedagogical work with children and students in the local community]. Avtoref. dys. d-ra ped. nauk : 13.00.05. Luhan. nats. ped. un-t im. T. Shevchenka. Luhansk, 2007. 44 s. [in Ukrainian].
3. Lisovets O. V. Formuvannya hotovnosti maibutnykh sotsialnykh pedahohiv do roboty z hromadskymy dytiachymy ta molodizhnymy orhanizatsiiamy [Forming the readiness of future social educators to work with public children's and youth organizations]. Avtoref. dys. kand. ped. nauk : 13.00.05. Natsionalnyi pedahohichnyi universytet imeni M. P. Drahomanova. Kyiv, 2008. 20 s. [in Ukrainian].
4. Kravchenko O. Profesiina pidhotovka sotsialnykh pratsivnykiv: dosvid Skandynavskykh krain [Professional training of social workers: the experience of the Scandinavian countries]. Naukovyi visnyk Shkhidnoieuropeiskoho natsionalnoho universytetu imeni Lesi Ukrainy. Lutsk, 2017. № 1(350). S. 150–158. URL: http://95.217.214.133/bitstream/123456789/13794/1/%d0%9a%d1%80%d0%b0%d0%b2%d1%87%d0%b5%d0%bd%d0%ba%d0%be_131-137.pdf (data zvernennia: 10.03.2022) [in Ukrainian].

5. Natsionalna ramka kvalifikatsii [National Qualifications Framework]. URL : <https://mon.gov.ua/storage/app/media/nrk/2021/11.10/Zvit.pro.samosertyfikatsiyu.NRK-dodatok.1-10.11.pdf> (data zvernennia: 10.03.2022) [in Ukrainian].
6. Standart vyshchoi osvity spetsialnosti 231 Sotsialna robota [Standard of higher education specialty 231 Social work]. URL : <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2019/05/06/231-sotsialna-robota-magistr.pdf> (data zvernennia: 10.03.2022) [in Ukrainian].
7. Osvitno-profesiina prohrama «Sotsialna robota (molodizhna robota)» [Educational and professional program «Social work (youth work)»] Umanskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Pavla Tychyny, 2018. URL : <https://fspu.udpu.edu.ua/> (data zvernennia: 10.03.2022) [in Ukrainian].
8. Osvitno-profesiina prohrama «Sotsialna robota (molodizhna robota)» [Educational and professional program «Social work (youth work)»] Umanskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Pavla Tychyny, 2022. URL : <https://fspu.udpu.edu.ua> (data zvernennia: 10.03.2022) [in Ukrainian].
9. Rezultaty obhovorennia proiektu OPP Sotsialna robota (2021) [Discussion results of project OPP Social work (2021)]. URL : <https://fspu.udpu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/> (data zvernennia: 10.03.2022) [in Ukrainian].
10. Rezultaty obhovorennia proiektu OPP Sotsialna robota (Molodizhna robota), druhoho (mahisterskoho) rivnia vyshchoi osvity [Results of the discussion of the project OPP Social Work (Youth Work), the second (master's) level of higher education]. Umanskyi derzhavnyi pedahohichnyi universytet imeni Pavla Tychyny, 2022. 4 s. [in Ukrainian].